

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2021 ♦ Cilt/Volume: 5 ♦ Sayı/Issue: 7, s. 240-262

ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE SENDİKAL ÖRGÜTLENME NEDENLERİ*

Cihat ARSLAN

MEB, Öğretmen, cihatarslan@outlook.com
Orcid: 0000-0001-6357-6400

Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, celalteyyar@gmail.com
Orcid: 0000-0002-7933-9327

Özet

Bu araştırmanın amacı; öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumlarını ve sendikal örgütlenme nedenlerini katılımcı görüşleri çerçevesinde tespit etmektir. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri karma bir tasarım içerisinde birlikte kullanılmıştır. Nitel yaklaşımla elde edilen veriler doğrultusunda "sendikal tutum ölçeği" ve "sendikal örgütlenme nedenleri ölçeği" geliştirilerek nicel verilerle desteklenmiştir. Araştırmanın nicel boyutundaki çalışma grubu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan 332 öğretmenden, nitel boyutundaki çalışma grubuysa, maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenen Sivas il merkezinde görev yapmakta olan 80 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler sendikalara, haklarını daha iyi savunmak amacıyla üye olmaktadır. Bununla birlikte sendikalar, sendika-siyaset ilişkisinin olması gerekenden fazla olması nedeniyle bu beklentilere yeteri kadar cevap verememektedir. Ayrıca, kadın öğretmenlerin, erkek meslektaşlarına kıyasla, sendikal tutumlarının bazı alt boyutlarda daha olumlu olduğu; 1-21 arasında öğretmen personeli olan okullarda görev yapan öğretmenlerin, 22-50 personeli olan okullardaki meslektaşlarına göre, sendikal tutumlarının daha olumlu olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Örgütlenme, Tutum

TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THE UNIONS AND THE REASONS FOR BEING IN AN OCCUPATIONAL UNION ORGANIZATION

Abstract

The purpose of this research; to determine teachers' attitudes towards union organization and the reasons for union organization within the framework of participant views. In the research, qualitative and quantitative research methods were used together in a mixed design. In line with the data obtained with the qualitative approach, the "union attitude scale" and the "cause of union organization scale" were developed and supported with quantitative data. In the quantitative dimension of the study, the working group consists of 332 teachers working in the 2014-2015 academic year, and the qualitative study group consists of 80 teachers working in Sivas city center, determined through maximum diversity sampling. According to the results of the research; teachers become members of unions in order to better defend their rights. However, unions cannot respond to these expectations sufficiently due to the excessive union-politics relationship. In addition, it was found that the union attitudes of female teachers compared to their male colleagues were more positive in some sub-dimensions; It has been concluded that teachers working in schools with 1-21 teacher staff have more positive union attitudes than their colleagues in schools with 22-50 staff.

Key Words: Professional Union, Organization, Attitude

* Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Sendika kelimesinin kökeni incelendiğinde, çok eski zamanlara dayandığı görülmektedir. Kelime anlamı “işçi veya işverenlerin iş hayatında sosyal hak ve iktisadi çıkarlarını koruyup geliştirmek için kurulan tüzel kişiliğe sahip kuruluş” olarak ifade edilmiştir. (TDK, 2015). Alanyazında sendika kavramına ilişkin birçok tanım bulunmakla birlikte, bunlardan bazıları şu şekilde ifade edilebilir; sendika, çalışanın hukuki, ekonomik ve sosyal haklarını korumak ve geliştirmek amacıyla çalışanların oluşturdukları bir örgütlenme modelidir (Öz, 2010). Başka bir tanımda ise sendika kavramı dinine, diline, rengine, siyasi görüşüne, yaşam biçimine bakılmaksızın tüm çalışanların dahil olabildiği bir kitle örgütüdür (Bal, 2007).

Sendikal örgütlenme sürecinin doğuşunda en büyük etkenlerden birisinin de Sanayi Devrimi olduğu söylenebilir (Mahiroğulları, 2013). Sanayi Devriminin, sendikaların ve sendikal örgütlenme arzusunun İngiltere’de ortaya çıkmasında, akabinde Avrupa’nın birçok yerinde ve Amerika’da görülmesinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Çınar, 2008). Sanayi Devrimi ile hızla gelişen, değişen çalışma koşulları, insan gücüne olan ihtiyacın makineleşme etkisiyle günden güne azalması gibi sebepler işverenlerin çalışanlar üzerinde daha sert ve acımasız muameleler ve politikalar izlemelerine sebep olmuştur. Bu durum da çalışanların işverenlere karşı birlikte hareket etmelerine zemin oluşturmuştur (Çınar, 2008). Sendikal örgütlenme olarak değerlendirilebilecek örgütlenmeler, 19. Yüzyılın ortalarından itibaren meslek örgütleri ve meslek birlikleri, olarak ortaya çıkmaktadır (Gezer, 2011).

Türkiye’de de ilk sendikal örgütlenmeler, 19. Yüzyılın son çeyreğinde işçi örgütlenmeleri olarak görülmüştür. II. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte oluşan özgürlük ortamında çalışanlar, daha rahat örgütlenme imkânı bulmuştur. İlk öğretmen örgütlenmelerinin de 1908 yılında Darulfünun ve Darulmuallimin mezunlarının örgütlenmeleriyle gerçekleştiği görülmektedir (Demir, 2009).

Cumhuriyetin ilk yıllarında da çalışanların örgütlenme çabaları devam etmiştir. Çalışanların örgütlenme çabalarının yanı sıra, bu örgütlenmelerin engellenmeye çalışıldığı ve engellendiği uygulamalar da gerçekleşmiştir. 1909 yılında çıkarılan Tatil’i Eşgal Kanunu ve 1925 yılında çıkarılan Takrir’i Sükûn Kanunu örgütlenmelerin yasaklandığı kanuni düzenlemelerdir. Takrir’i Sükûn Kanunu ile birlikte 1925’ten 1946 yılına kadar dernek, vakıf, cemiyet gibi örgütlenmeler engellenmiştir (Tokol, 1994). 1946 yılından sonra da çeşitli dönemlerde sendikal örgütlenmelerin çeşitli yasal düzenlemelerle engellendiği görülmektedir. 1980 askeri darbesi akabinde dernek, vakıf gibi örgütlenmeler de baskılara maruz kalmış, çoğunluğu dağıtılmıştır. Günümüzdeki şekliyle sendikal örgütlenmelerin 1995 anayasa değişikliği ile gerçekleştiği söylenebilir (Girgin, 2011).

Yöntem

Araştırma deseni, nitel ve nicel veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanıldığı keşfedici sıralı desene göre oluşturulmuştur. Keşfedici sıralı karma desen; nitel araştırma ile başlanılan ve elde edilen nitel bulgular ışığında nicel yöntemin kullanıldığı bir araştırma tasarımıdır (Creswell, 2013)

Çalışma Grubu

Nitel Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel çalışma grubunu maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile tespit edilen, Sivas ilinde görev yapan ve güncel veriler itibarıyla üye sayısı en fazla olan sırasıyla; Eğitim Bir-Sen (20 öğretmen), Türk Eğitim-Sen (20 öğretmen), Eğitim-Sen (20 öğretmen) üyesi olan ve bunun yanı sıra herhangi bir sendika üyesi olmayan (20 öğretmen) toplam 80 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait demografik veriler Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Nitel çalışma grubuna ilişkin demografik veriler

Değişkenler		Eğitim Bir-Sen		Türk Eğitim-Sen		Eğitim-Sen		Sendikasıızlar	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	8	40	6	30	9	45	12	60
	Erkek	12	60	14	70	11	55	8	40
Mesleki Kıdem	1-6	10	50	9	45	9	45	12	60
	7-12	6	30	4	20	8	40	5	25
	12 ve daha fazla	4	20	7	35	3	15	3	15
Okuldaki Öğretmen Sayısı	1-16	7	35	11	55	9	45	8	40
	17-30	8	40	5	25	6	30	6	30
	31 ve daha fazla	5	25	4	20	5	25	6	30

Tablo 1’de verilen katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde: kadın katılımcıların 8’inin (%40) Eğitim Bir-Sen, 6’sının (%30) Türk Eğitim-Sen, 9’unun (%45) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 12’sinin (%60) sendika üyesi olmadığı görülmektedir. Erkek katılımcıların 12’sinin (%60) Eğitim Bir-Sen, 14’ünün (%70) Türk Eğitim-Sen, 11’inin (%55) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 8’inin (%40) sendika üyesi olmadığı görülmektedir.

1-6 yıl kıdeme sahip katılımcıların 10’unun (%50) Eğitim Bir-Sen, 9’unun (%45) Türk Eğitim-Sen, 9’unun (%45) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 12’sinin (%60) sendika üyesi olmadığı görülmektedir. 7-12 yıl kıdeme sahip katılımcıların 6’sının (%30) Eğitim Bir-Sen, 4’ünün (%20) Türk Eğitim-Sen, 8’inin (%40) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 5’inin (%25) sendika üyesi olmadığı görülmektedir. 12 yıldan daha fazla kıdeme sahip katılımcıların 4’ünün (%20) Eğitim Bir-Sen, 7’sinin (%35) Türk Eğitim-Sen, 3’ünün (%15) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 3’ünün (%15) sendika üyesi olmadığı görülmektedir.

1-16 öğretmenin görev yaptığı okulda çalışan katılımcıların 7’sinin (%35) Eğitim Bir-Sen, 11’inin (%55) Türk Eğitim-Sen, 9’unun (%45) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 8’inin (%40) sendika üyesi olmadığı görülmektedir. 17-30 arasında öğretmen personeli olan okullarda çalışan katılımcıların 8’inin (%40) Eğitim Bir-Sen, 5’inin (%25) Türk Eğitim-Sen, 6’sının (%30) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 6’sının (%30) sendika üyesi olmadığı görülmektedir. 31 ve daha fazla öğretmen personeli olan okullarda görev yapan katılımcıların 5’inin (%25) Eğitim Bir-Sen, 4’ünün (%20) Türk Eğitim-Sen, 5’inin (%25) Eğitim-Sen üyesi olduğu ve 6’sının (%30) sendika üyesi olmadığı görülmektedir.

Nitel Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel çalışma grubu, küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya, Sivas ilindeki ilk, orta ve lise düzeyindeki 10 okulda görev yapan toplam 332 gönüllü öğretmen katılmıştır. Nicel çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Nicel çalışma grubuna ilişkin demografik veriler

Değişkenler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	128	38,55
	Erkek	204	61,44
Mesleki Kıdem	1-6 yıl	118	35,54
	7-15 yıl	112	33,73
	16 yıl ve daha fazla	102	30,72
Sendikalara üyelik durumu	Üye	243	73,19
	Üye değil	89	26,80

	1-21	106	31,92
Okuldaki öğretmen sayısı	22-50	129	38,85
	51 ve daha fazlası	97	29,21

Tablo 2 incelendiğinde; katılımcıların 128'inin (% 38,55) kadın, 204'ünün (% 61,44) erkek olduğu; 118'inin (%35,54) 1-6 yıl, 112'sinin (%33,73) 7-15 yıl ve 102'sinin (%30,72) ise 16 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip olduğu; 243'ünün (%73,19) herhangi bir sendikaya üye olduğu, bununla birlikte 89'unun (% 26,80) ise herhangi bir sendikaya üye olmadığı görülmektedir. Katılımcıların 106'sının (% 31,92) 1-21 arası öğretmen personeli olan okullarda, 129'unun (% 38,85) 22-50 arası öğretmen personeli olan okullarda ve 97'sinin (% 29,21) ise, 51 ve daha fazla arası öğretmen personeli olan okullarda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Ölçeklerin uygulanabilmesi için gerekli makamlardan izinler alınarak, araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında, Sivas ilinde, belirlenen ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan katılımcı öğretmenlere uygulanmıştır.

Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel veriler; yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Bu formda yer alan sorular hazırlandıktan sonra, derinlik odaklı veri toplama stratejisi gereği, soruların çalışmanın nicel kısmında bulunan maddelerle de desteklenmiş olmalarına özen gösterilmiştir. Derinlik odaklı veri toplama stratejisinde araştırmacı, elde ettiği sonuçları her aşamada birbiriley karşılaştırmakta ve yorumlamaktadır. Bu durumun, araştırmaya katılanların bile zaman zaman farkında olmayabilecekleri bazı örüntüleri de ortaya çıkarabildiği ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

İlgili literatür taraması yapıldıktan sonra, "öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri"ne yönelik dört adet açık uçlu sorunun bulunduğu bir görüşme formu ve "sendikal tutum"larını ölçmek amacıyla iki açık uçlu iki de çoktan seçmeli sorunun bulunduğu anket formları oluşturulmuştur. Katılımcı öğretmenler bu çalışmaya özgü olarak kodlanmıştır. Sendika üyesi olmayan öğretmenler "0", Eğitim Bir-Sen üyesi öğretmenler "1", Türk Eğitim Sen üyesi öğretmenler "2" ve Eğitim Sen üyesi öğretmenler "3" ile temsil edilmektedir. Örneğin; "S0G1" kodu "0" nolu sendikaya mensup yani sendika üyesi olmayan "1" nolu görüşmeci, "S2G9" kodu "2" nolu sendikaya mensup "9" nolu görüşmeci anlamına gelmektedir.

Görüşme formunun güvenilirlik ve geçerliğini sağlamak amacıyla, uzman görüşleri alınmış ve uygulama yapılmadan önce görüşme sorularının araştırmacının amaca uygun işlerliğini kontrol etmek adına beş öğretmene ön uygulama yapılmıştır. Dönütler ışığında form yeniden biçimlendirilmiştir. Oluşturulan görüşme formlarında bulunan açık uçlu sorular ve anket maddeleri aşağıda ifade edildiği şekilde kullanılmıştır.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri:

- 1.Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 2.Öğretmen olarak bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleriniz nelerdir?
- 3.Sizce iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmesi nasıl olmalıdır?
- 4.Sizce bir eğitim sendikacılığında;
 - a) Doğru bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?
 - b) Yanlış bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?

Sendikal Tutum

- 1.Sendikal Örgütlenmeye yönelik ilgi düzeyiniz nedir? İşaretleyiniz.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

2.Sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeyinizin yüksekliğini/düşüklüğünü etkileyen etmenler nelerdir?

3.Sendikal örgütlenmenin üzerinizde yarattığı etkiler nelerdir?

a) Psikolojik:

b) Sosyal:

c) Mesleki:

4.Sendika üyesi olmanıza/olmamanıza sebep olan sizin için ağır basan duygu nedir?

Nicel Veri Toplama Araçları

Nicel verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından “Sendikal Örgütlenme Nedenleri” ve “Sendikal Tutum” ölçekleri geliştirilmiştir.

Bir davranışın anlaşılması konusunda yardımcı olan kuramın yapıları ile benzer olup olmadığı açılımlayıcı faktör analizi ile ortaya koyulabilir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Faktör analizinde verilerin uygunluğu için Barlett Sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testleri incelenmiştir. KMO değerinin .60’tan fazla ve Barlett Sphericity testinin de anlamlı olması durumunda verilerin faktör analizine uygun olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2012). Faktörleri yorumlamak amacıyla Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Madde yük değerlerinin ise .35 üzerinde olması şartı aranmıştır.

“Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği” için (Kaiser Meyer Olkin = .876 , Bartlett's Test of Sphericity= 1749.577 p=.000) şeklinde belirlenmiş ve veriler faktör analizi çözümlemesine tabi tutulmuştur. “Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği” için faktör (boyut) sayısı Scree plot diyagramı esas alınarak belirlenmiştir. Scree plot diyagramında üçüncü faktör sonrasında eğrinin yaklaşık olarak aynı doğrultuda ilerlediği görülmektedir. Bu sebeple alt boyut sayısının üç olmasına karar verilmiştir.

Birinci faktörün toplam varyansın %25.577’sini, ikinci faktörün %23.947’sini ve üçüncü faktörün ise %19.593’ünü açıkladığı görülmüştür.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeğine ilişkin güvenilirlik düzeyi .888 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte alt boyutlara ilişkin güvenilirlik katsayıları da tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’ne İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Faktör	Maddeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Maddi ve Sosyal İstekler	1,2,3,4,5	.895
Duygusal Etki	6,7,8,10,11,13	.853
Kişisel ve Mesleki Gelişim	14,15,16,17,18	.711

Ölçek geliştirme aşamalarından birisi de doğrulayıcı faktör analizidir. Doğrulayıcı faktör analizinde maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Standart solution değeri .30’dan küçük olan 3.madde ölçekten çıkarılmıştır. Ardından gerekli maddelerde yapılan modifikasyonlar sonrasında ki kare (320,01/80=4), kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA=0,095), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI=0,97), normlanmış uyum indeksi (NFI=0,97), normlaşmamış uyum indeksi (NNFI=0,97) olarak bulunmuş ve istatistiklerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde uyum gösterdiği görülmüştür. Bu durumda 3 boyut ve 19 maddeden oluşan Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği elde edilmiştir.

“Sendikal Tutum Ölçeği” için (Kaiser Meyer Olkin = .894, Bartlett's Test of Sphericity= 1837.321 p=.000) şeklinde belirlenmiş ve veriler faktör analizi çözümlemesine tabi tutulmuştur. “Sendikal Tutum Ölçeği” için faktör (boyut) sayısı Scree test diyagramı esas alınarak belirlenmiştir. Scree test diyagramında üçüncü faktör sonrasında eğrinin yaklaşık olarak aynı doğrultuda ilerlediği görülmektedir. Bu sebeple alt boyut sayısının üç olmasına karar verilmiştir.

Birinci faktörün toplam varyansın %22.301'ini, ikinci faktörün %21.712'sini ve üçüncü faktörün ise %21.144'ünü açıkladığı görülmüştür.

Sendikal Tutum Ölçeğine ilişkin güvenilirlik düzeyi .735 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte alt boyutlara ilişkin güvenilirlik katsayıları da tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Faktör	Maddeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Kişisel/Mesleki Katkı	1,2,3,4,5,6,7	.883
Kişisel/Mesleki Çıkar	8,9,10,11,12,13,14	.879
Sendikal İlgisi	15,16,17,18,19,20	.908

Ölçek geliştirme aşamalarında birisi de doğrulayıcı faktör analizidir. Doğrulayıcı faktör analizinde maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Ardından gerekli maddelerde yapılan modifikasyonlar sonrasında ki kare ($515,63/161=3,20$), kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA=0,082), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI=0,96), normlaştırmış uyum indeksi (NFI=0,94), normlaştırmamış uyum indeksi (NNFI=0,95) olarak bulunmuş ve istatistiklerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde uyum gösterdiği görülmüştür. Bu durumda 3 boyut ve 20 maddeden oluşan Sendikal Tutum Ölçeği elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel boyutu için elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi kullanılmasının amacı; elde edilen verileri açıklayabilecek ilişki ve kavramlara ulaşmaktır. Verilere daha derin bir işlem uygulanarak betimsel yaklaşımla fark edilemeyen temalar ve kavramlar içerik analiziyle keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla görüşme formlarında bulunan her bir soru ve alt soru için ayrı ayrı analiz tabloları oluşturulmuştur. Ardından kodlanan görüşlere ilişkin frekanslar üzerinden yorum yapılmıştır. Bunun yanı sıra görüşme formlarında bulunan bazı dikkat çekici ve açıklayıcı ifadeler bulgu ve yorumları desteklemek amacıyla doğrudan alıntılama şeklinde verilmiştir.

Nicel Verilerin Analizi

Nicel araştırma verileri çözümlenirken betimsel istatistik yöntemlerinden faydalanılmıştır. Veri girişi, madde-test istatistikleri ve açımlayıcı faktör analizi SPSS 17.0 paket programı kullanılarak, Doğrulayıcı Faktör Analizi ise Lisrel 8.7 paket programı kullanılarak incelenmiştir. Ölçeklere ilişkin en düşük ve en yüksek puanlar, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Verilerin homojenliğini test etmek amacıyla Homogeneity of variance ve Sample K-S testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır. Normal dağılım testlerine ilave olarak skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri de hesaplanmıştır. Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutlarına ilişkin skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerleri

	N	Skewness (çarpıklık)		Kurtosis (basıklık)	
		İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	332	-.081	.134	-.205	.267
Maddi ve sosyal istekler	332	-.478	.134	-.607	.267
Duygusal etki	332	.323	.134	-.353	.267

Kişisel-mesleki gelişim	332	.016	.134	-.658	.267
Sendikal Tutum	332	-.291	.134	-.246	.267
Kişisel katkı	332	.028	.134	-.501	.267
Kişisel çıkar	332	-.081	.134	-.465	.267
Sendikal ilgi	332	-.638	.134	-.027	.267

Tablo 5 incelendiğinde sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum ölçekleri ve bu ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerlerinin +1 ile -1 değerleri arasında olduğu, dolayısıyla dağılımların normal dağılım olarak ifade edilebileceğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2012).

Cinsiyet (Kadın-Erkek) ve sendika üyelik durumu değişkenlerine göre (üye-üye olmayan) gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla t Testi kullanılmıştır. T testi sonucuna göre anlamlı farklılık olan değişkenler arasında bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin ne derece olduğunu gösteren istatistiklerden biri eta-kare (η^2) korelasyon katsayısıdır. η^2 bağımsız değişkenin veya faktörün bağımlı değişkendeki toplam varyansın ne kadarını açıkladığını ifade eder ve 0.00 ile 1.00 arasında değişiklik gösterir. $.01 \leq \eta^2 < .06$ ise “etki büyüklüğü küçük”, $.06 \leq \eta^2 < .14$ ise “etki büyüklüğü orta” ve $.14 \leq \eta^2$ olması durumunda da “etki büyüklüğü geniş” olarak yorumlanır (Büyüköztürk, 2012).

Mesleki kıdem değişkenine göre (1-6 yıl, 7-15 yıl, 16 yıl ve daha fazla) ve görev yaptığınız okuldaki öğretmen sayısı değişkenlerine göre (21 ve altı, 22-50, 51 ve daha fazla) ise yine tek yönlü ANOVA istatistiği kullanılmıştır. ANOVA Testi sonucunda anlamlı farklılık çıkması halinde varyansların da homojen olduğu durumlarda Post Hoc testlerinden on dört farklı ikili karşılaştırma testinden en sık kullanılanları Tukey ve Scheffe testleridir. Tukey testi karşılaştırılan grup sayısı görece fazla olduğu durumlarda tercih edilir (Durmuş, Yurtkoru, ve Çinko, 2011). Varyanslar homojen değilse Post Hoc testlerinden Dunnett C ikili karşılaştırma testi kullanılmıştır.

Bulgular

Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın nitel kısmında yer alan Sendikal Örgütlenme Nedenleri’ne ilişkin görüşme formlarından elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi tablolandırılmıştır.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	
Sendikal Örgütlenme Olgusu	Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar	11	6	11	6	34
	Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar.	4	10	6	1	21
	Sendikalar, öğretmenlerin haklarını gerçek anlamda savunmak için çaba harcamazlar.	2	3	2	5	12

Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir.	3	3	1	4	11
Sendikal örgütlenmeler amaca hizmet ettiği sürece gereklidir, günümüzde öğretmenleri ayırtmaktadır.	1	1	3	4	9

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının "Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar" (f=34) olduğu görülmektedir. Bu görüşten sonra en yüksek frekans "Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar" (f=21) görüşüne aittir. "Sendikalar, öğretmenlerin haklarını gerçek anlamda savunmak için çaba harcamazlar" (f=12), "Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir." (f=11) ve "Sendikal örgütlenmeler amaca hizmet ettiği sürece gereklidir, günümüzde öğretmenleri ayırtmaktadır ." (f=9) görüşlerinin frekansları da azımsanamayacak düzeydedir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S2G7: "Her öğretmen bir sendikaya üye olmalıdır. Çünkü meslekte karşılaşılan sorunlar sendika aracılığıyla daha rahat ve yasal yollardan çözülebilir."

S1G8: "Öğretmen örgütlenmelerinin amacına uygun yapıldığını düşünmüyorum. Şu anda siyasi partiye üye olma yaşağından dolayı birçok öğretmenin siyasi kimlik kazanmak amacıyla sendikalara üye olduğunu düşünüyorum."

S3G5: "Özlük, ekonomik ve demokratik haklarını koruyup geliştirmek için öğretmenler örgütlenmelidir."

Tablo 6 bulguları değerlendirildiğinde; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sendikaları hak arayışı ve örgütlenme gücü şeklinde algıladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra sendikaların gerçek anlamda hak savunuculuğu yapmadığı ve siyasete alet oldukları düşünceleri de mevcuttur.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında "Öğretmen olarak bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleriniz nelerdir?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma/Olmama Temalarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	
Üye Olma Nedenleri	Sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum.	8	11	13	0	32
	Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.	5	4	6	0	15
	Eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için sendikalara üye olurum	4	3	2	1	10
	Aynı ideolojiyi paylaştığım insanlarla bir arada olmak için sendikalara üye olurum.	3	2	1	0	6
	Kazanımlar elde edebilen sendikalara üye olurum.	2	1	0	0	3

Üye Olmama Nedenleri	Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.	0	0	0	0	6
	Sendikalar menfaat gözettileri için üye olmuyorum.	0	0	0	0	5
	Herhangi bir sebebi yok	0	0	0	0	5
	Öğretmenlik amaçlarına uygun hareket etmedikleri için sendikalara üye olmuyorum.	0	0	0	0	3
	Öğretmenlerin haklarının gerektiği gibi savunulmadığı için üye olmuyorum.	0	0	0	0	2
	Üye olduğumda gruplaşmanın bir tarafı olacağımı düşündüğüm için üye olmuyorum.	0	0	0	0	2

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerine ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının “sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum” (f=32) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.” (f=15) ve “Eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için sendikalara üye olurum” (f=10) görüşlerinin de yüksek frekanslara sahip olduğu görülmektedir. “Aynı ideolojiyi paylaştığım insanlarla bir arada olmak için sendikalara üye olurum.” (f=6) ve “Kazanımlar elde edebilen sendikalara üye olurum” (f=3) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G5: “Tek başıma yaşadığım ya da yaşayacağım bir problem karşısında arkamda, yanımda birilerinin olması açısından sendikaya üye oldum.”

S2G3: “Haklarımı daha aktif kullanmama dayanak teşkil ettiği için sendikalara üye oldum.”

S3G1: “Öğretmenin eğitim sistemi ile ilgili konularda söz sahibi olması gerekir. Bu da sendikal mücadele ile mümkündür.”

Tablo 7’ye göre öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerine ilişkin görüşlerden en yaygın olanının “Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.” (f=6) teması olduğu görülmektedir. “Sendikalar menfaat gözettileri için üye olmuyorum.” (f=5) ve “Herhangi bir sebebi yok.” (f=5) görüşleri de yüksek frekansa sahip görüşlerdir. “Öğretmenlerin haklarının gerektiği gibi savunulmadığı için üye olmuyorum” (f=2) ve “Üye olduğumda gruplaşmanın bir tarafı olacağımı düşündüğüm için üye olmuyorum” (f=2) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S0G17: “Sendikacılık, siyasetle çok bağdaştırılıyor. Öğretmenliğin siyaset aracı olmasına karşıyım.”

S0G10: “Üye değilim. Üye olduğumda tarafsızlığımı kaybedeceğimi, olaylara objektif bakamayacağımı düşündüğüm için herhangi bir sendikaya üye olmak istemiyorum.”

S0G4: “Üye olmamamın herhangi bir sebebi yok. Araştırıp incelemedim.”

Bulgulardan; sendikalar üye olan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yasal haklarının korunduğu için, sendika üyesi iken kendilerini güvende hissettikleri için ve eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için üye oldukları, sendikalara üye olmayan öğretmenlerin ise çoğunlukla sendikaların siyasetle iç içe, eğitimden uzak politika izledikleri, şahsi menfaatlerin ön plana çıktığı ve öğretmenlik mesleği için yeterince çalışılmadığı için üye olmak istemedikleri sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Öğretmenlere Göre İyi Bir Öğretmen Sendikal Örgütlenmesine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Sizce iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmesi nasıl olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 8: İyi Bir Sendikal Örgütlenme Temasına İlişkin Görüşler

Tema	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
İyi Bir Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Beklentiler	Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.	10	12	10	9	41
	Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı	10	5	4	6	25
	Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı	3	3	4	5	15
	Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı	3	3	6	3	15
	Sendikalar siyasete alet olmamalı.	5	2	1	1	9
	Sendikalar kendi içinde demokratik olmalı	1	0	0	1	2

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmesinin nasıl olmasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.” (f=41) görüşü olduğu görülmektedir. “Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı.” (f=25) ,“Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı” (f=15) ve “Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı” (f=15) görüşleri de yüksek frekanslı görüşlerdir.“Sendikalar siyasete alet olmamalı.” (f=9) ve “Sendikalar kendi içinde demokratik olmalı” (f=2) görüşleri de bu başlık altında karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G8: “Siyasi partilerin bahçesi gibi çalışan değil, öğretmenlerin kazanımları söz konusu olduğunda aynı masada konuşabilen ve bu davranışta da samimi olunan bir sendikacılık anlayışı olmalıdır.”

S2G4: “Öğretmenin haklarını koruyan ve bir çatı altında toplanan, insanların ayrışmadığı, adaletin olduğu bir sendikal örgütlenme olmalıdır.”

S3G4: “Çağdaş, bilimsel, demokratik bir eğitim sistemini savunan, eğitim çalışanlarının talepleri üzerinden üretken bir sendika anlayışı olmalıdır.”

S0G13: “Tek bir sendika etrafında, bu işi yükselme aracı değil, hizmet aracı olarak gören yöneticiler başkanlığında olmalıdır. Sendikalara ödeme yapılmamalı. Sendika yöneticileri para yönetmemeli, siyasete girmemeli.”

Tablo 8’e göre; iyi bir sendikal örgütlenmenin nasıl olması gerektiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin büyük çoğunluğunun; öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla koruması gerektiği, öğretmenleri ayrıştırmak yerine birleştirici olması gerektiği, kendi üyesi olsun veya olmasın herhangi bir öğretmenin haklarını korunması için mücadele eden sendikaların olmasının ve öğretmenlik mesleğinin toplum nezdindeki saygınlığını artırıcı çalışmalar yapılması gerektiği yönündeki görüşlerdir.

Öğretmenlerin Bir Eğitim Sendikacılığında; Doğru ve Yanlış Bulduğu Uygulamalar/Anlayışlara İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Sizce bir eğitim sendikacılığında doğru/yanlış bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 9: Eğitim Sendikacılığında Doğru ve Yanlış Bulunan Uygulamalar/Anlayışlar Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	
Doğru Bulunan Uygulamalar	Öğretmenlerin haklarının korunması	8	9	5	9	31
	Birlikte hareket etme düşüncesi	4	2	6	2	14
	Eğitim sorunlarının düşünülmesi	1	2	2	1	6
	Mevzuatı takip eden birilerinin olması	1	1	2	1	5
	Haksızlık durumunda eylemler yapılması	2	0	3	0	5
Yanlış Bulunan Uygulamalar	Sendikaların siyasete alet olması	8	3	6	4	21
	Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi	6	4	2	6	18
	Üyesi olmayan öğretmenleri dışlaması	2	5	2	2	11
	Eylem ve söylemlerinin farklı olması	1	4	3	2	10
	Diğer sendikalarla iletişime geçilmemesi	2	2	3	1	8
	Sendikaların çıkar için adaletten uzak durması	1	2	3	1	7
Sendikal faaliyette bulunanların makam peşinde olması	2	1	0	1	4	

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmelerinde doğru bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Öğretmenlerin haklarının korunması.” (f=31) görüşü olduğu görülmektedir. “Birlikte hareket etme düşüncesi.” (f=14) ifadesi de yüksek frekanslı bir diğer görüştür.. “Eğitim sorunlarının düşünülmesi” (f=6), “Mevzuatı takip eden birilerinin olması.” (f=5) ve “Haksızlık durumunda eylemler yapılması” (f=5) karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G6: “Sendikalar, öğretmenlerin mesleki anlamda yalnız olmaları, haklarının savunulması bakımından iyidir.”

S2G7: “Sendikaların öğretmenin karşılaştığı sorunları çözmek için gayret etmeleri ve bunu yasal çerçeveye uyarak çözüme kavuşturmaları doğru bulduğum uygulamalardır.”

S3G12: “Toplumsal veya eğitimle ilgili sorunlarda reaksiyon göstermesi, böylece insanların gözünde bir farkındalık yaratması sendikalarla ilgili doğru bulduğum anlayışlardandır.”

Öğretmen sendikal örgütlenmelerinde yanlış bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Sendikaların siyasete alet olması.” (f=21) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi” (f=18) görüşü de yüksek frekanslı bir görüştür. “Üyesi olmayan öğretmenleri dışlaması”(f=11) ve “Eylem ve söylemlerinin farklı olması” (f=10), “Diğer sendikalarla iletişime geçilmemesi” (f=8), “Sendikaların

çıkart için adaletten uzak durması" (f=7), "Sendikal faaliyette bulunanların makam peşinde olması"(f=4) görüşleri de karşımıza çıkan bulgulardandır.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G10: "Hak etmediği halde bir insanın sadece sendikaya üye diye yanında olmak, haksız, yolsuz desteklemek yanlış bulduğum uygulamalardır."

S2G1: "Eylemlerde ders bırakma gibi saçma kararlar alınmasını yanlış buluyorum. Eğitimi iyileştirmek için eğitim bırakılmaz."

S3G9: "Hiyerarşi üretiyor. Çağdaş metotları öğrenmiyor. Militaristliği ve cinsiyetçiliği üretiyor. Diğer sendikalarla daha konsensüs şeyler bulabilir. Şiddeti de beslememeli, bazen besleyebiliyor. İşyerlerinde de örgütlenme ruhu eksik."

Tablo 9'a göre eğitim sendikacılığında doğru bulunan uygulama ve davranışlara ait en çok karşılaşılan düşüncelerin öğretmenlerin haklarının korunması ve birlikte hareket etme düşüncesi olduğu görülmektedir. Eğitim sendikacılığında yanlış bulunan uygulama ve davranışlara ait en çok karşılaşılan düşüncelerin ise sendikaların siyasete alet olması ve kendi üyelerine ayrıcalık tanıdıkları düşünceleri olmuştur.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri Bulguları

Bu başlık altında öğretmenlerin sendikalara ilişkin tutumlarına ilişkin görüşlerinin üye olunan sendikaya göre nasıl değiştiğine ilişkin sonuçlar verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri

Sendikalar	\bar{x}
Eğitim Bir-Sen	6,20
Türk Eğitim-Sen	5,37
Eğitim-Sen	8,25
Sendika Üyesi Olmayanlar	3,10

Tablo 10 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmelerine ilişkin ilgi düzeylerinin (en düşük değer 1, en yüksek değer 10 aralığında) en fazla 8,25 ortalama ile Eğitim-Sen üyelerinde, ikinci sırada 6,20 ortalama ile Eğitim Bir-Sen üyelerinde, üçüncü sırada 5,37 ortalama ile Türk Eğitim-Sen üyelerinde ve dördüncü sırada da en düşük ortalama 3,10 ile sendika üyesi olmayan öğretmenlerde olduğu gözlenmiştir.

Bu durumda karşılaştırmaya tabi tutulan üç sendika üyesi öğretmenlerin genel anlamda sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ise beklendiği üzere düşük bir seviyededir.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgi Düzeylerini Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında "Sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeyinizin yüksekliğini/düşüklüğünü etkileyen etmenler nelerdir?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgî Düzeyi Yüksekliğini/Düşüklüğünü Etkileyen Etmenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
İlgî Düzeyi Yüksekliğini Etkileyen Etmenler	Haklarımın korunması hususunda benimle ilgilenilmesi	3	4	2	1	10
	Bir sosyal gruba dâhil olmanın verdiği güven	4	0	6	0	10
	Toplumsal olaylara duyarlılığım	0	0	7	0	7
	Sendikacılık yapan kişilerin ehil olmaması	2	1	0	1	4
İlgî Düzeyi Düşüklüğünü Etkileyen Etmenler	Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması	3	4	3	12	22
	Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor olmam	1	2	0	3	6
	Sendikaların siyasallaşması	1	2	0	2	5
	Sendikalar hakkında yeterince bilgim olmaması	1	1	0	2	4
	İlgilenecek zamanım olmaması	1	1	2	0	4

Tablo 11 incelendiğinde öğretmen sendikal ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanlarının “Haklarımın korunması hususunda benimle ilgilenilmesi” (f=10) ve “Bir sosyal gruba dâhil olmanın verdiği güven” (f=10) görüşleri olduğu görülmektedir. “Toplumsal olaylara duyarlılığımdan” (f=7) ve “Sendikacılık yapan kişilerin ehil olmaması” (f=4) görüşleri de karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G13: “Köyde çalıştığım dönemlerde sendikalardan daha çok ilgi görmem ve problemlerimle ilgili yardımcı olmaları sendikalara ve sendikacılığa ilgilimin yüksek olmasını sağlamıştır.”

S2G5: “Sendikaların öğretmenlerin haklarını savunmaları ve herhangi bir problem durumunda yanımda olmaları ilgi düzeyimi yükseltiyor.”

S3G3: “Sendikal örgütlenme benim için hayatın bir parçasıdır. Çünkü sadece okulda değil yaşadığımız her alanda meydana gelebilecek olaylar gerek eğitim sisteminin içinde, gerekse onun bir meyvesi olarak karşımıza çıkması sendikama ve sendikalara olan ilgi düzeyimi yükseltir.”

Öğretmen sendikal ilgi düzeyinin düşüklüğünü etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması” (f=22) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor olmam” (f=6), “Sendikaların siyasallaşması” (f=5), “Sendikalar hakkında yeterince bilgim olmaması” (f=4) ve “İlgilenecek zamanım olmaması” (f=4) görüşleri de bu tema ile ilgili karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G5: “Gereksiz insanların, liyakatsiz ve yeteneksizlerin yetenekliymiş gibi görevlendirilmeleri, çıkar ilişkisinin aşırı düzeyde olması sendikalara olan ilgimi azaltıyor.”

S2G8: “Sendikaların faaliyetlerinin çözümsüz, faydalı olmayan ve yetersiz işler olduğunu düşünmem sendikalara olan ilgimin azalmasına sebep oluyor.”

S0G5: “İlgi düzeyim düşük. Çünkü sendikalar eğitimle değil siyasetle uğraşiyor.”

Tablo 11’e göre, öğretmenlerin sendikalara yönelik ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenlerden önceliklilerinin kişisel ve mesleki hakların korunması ve aidiyet duygusu olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar araştırmanın nitel alt problemlerinden olan “öğretmenlerin sendikal örgütlenme olgusuna ilişkin görüşleri”, “öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri” ve “iyi bir sendikal örgütlenme nasıl olmalıdır” temaları altında toplanan verilerle örtüşmektedir.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Sendikal örgütlenmesinin üzerinizde yarattığı psikolojik, sosyal ve mesleki etkiler nelerdir” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve kategoriler verilmiştir.

Tablo 12: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkilere İlişkin Görüşleri

Temalar	Kategoriler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
Psikolojik Etkiler	Güven	8	5	13	4	30
	Huzur	5	0	2	2	9
	Huzursuzluk	3	2	0	4	9
	Hiçbir etkisi yok	0	0	0	4	4
Sosyal Etkiler	Aidiyet duygusu	8	4	6	5	23
	Toplumsal birliktelik	10	1	4	0	15
	Toplumsal saygınlık	0	1	2	1	4
	Hiçbir etkisi yok	0	0	0	4	4
Mesleki Etkiler	Hiçbir etkisi yok	5	4	0	9	18
	Mesleki gelişmelerin takibi	3	2	4	3	12
	Mevzuat danışmanlığı	3	2	3	1	9
	Mesleki motivasyon	1	0	4	0	5

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki psikolojik etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “Güven” (f=30) olduğu görülmektedir. “Huzur” (f=9), “Huzursuzluk” (f=9) ve “Hiçbir psikolojik etkisi yok.” (f=4) görüşleri de psikolojik etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki sosyal etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “aidiyet” (f=23) olduğu görülmektedir. “Toplumsal birliktelik” (f=15), “Toplumsal saygınlık” (f=4) ve “Hiçbir etkisi yok” (f=4) görüşleri de sosyal etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki mesleki etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olan duygunun “Hiçbir etkisi yok” (f=18) görüşü olduğu görülmektedir. “Mesleki gelişmelerin takibi” (f=12), “Mevzuat danışmanlığı” (f=9) ve “Mesleki motivasyon sağlaması” (f=5) görüşleri de mesleki etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Tablo 12’ye göre; öğretmenler üzerinde sendikaların psikolojik etkilerinden en fazla karşılaşılanının güven duygusu, sendikaların sosyal etkilerinden en fazla karşılaşılanının aidiyet duygusu olduğu görülür. Bu durum da yine araştırmanın nitel alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgularla birbirlerini destekler niteliktedir. Ancak sendikaların mesleki etkileri hakkında hiçbir etkisi olmadığını ifade edenlerin çoğunlukta olması, sendikal örgütlerin öğretmenlere mesleki gelişim sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak hususunda yetersiz kaldığı şeklinde de yorumlanabilir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum

“Öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumları ve üye olmalarındaki etkenler nelerdir?” şeklinde belirlenen araştırma problemi doğrultusunda öncelikle elde edilen veriler ışığında mevcut sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikalara yönelik tutum betimlenmeye çalışılmıştır.

Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-Testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’nden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(332)= 1.178$; $p=.240>.05$). Yani cinsiyetin sendikal örgütlenme nedenleri puanına etkisi yoktur. Aynı şekilde öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanlarının da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t(332) = 1.899$; $p=.059>.05$).

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Maddi ve Sosyal İstekler alt boyutu için ($t(332)= .099$; $p=.918>.05$), Duygusal Etki alt boyutu için ($t(332)=1.048$; $p=.278>.05$), Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutu için ($t(332)=1.748$; $p=.069>.05$) olduğu için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Kişisel Katkı alt boyutu için ($t(332)=1.519$; $p=.130>.05$), Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutu için ($t(332)=2.709$; $p=.007<.05$), Sendikal İlgisi alt boyutu için ($t(332)=-.121$; $p=.904>.05$) olduğu için cinsiyete göre yalnızca Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuçtan kadın öğretmenlerin kişisel-mesleki çıkar boyutuna ilişkin tutumlarının erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Diğer alt boyutlarda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeyleri ile mesleki kıdeme ilişkin tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. ($p<.05$)

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ANOVA sonuçlarına göre $F(2,329)=.270$, $p>.05$ ve Sendikal Tutum Ölçeği ANOVA sonuçlarına göre $F(2,329)=.197$, $p>.05$ olduğu için anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Maddi ve Sosyal İstekler boyutunda $F(2,329)=.207$, $p>.05$, Duygusal Etki boyutunda $F(2,329)=.626$, $p>.05$ ve Kişisel-Mesleki Gelişim boyutunda $F(2,329)=.285$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Sendikal Tutum alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Kişisel Katkı boyutunda $F(2,329)=.556$ $p>.05$, Kişisel-Mesleki Çıkar boyutunda $F(2,329)=.125$, $p>.05$ ve Sendikal İlgili boyutunda $F(2,329)=1.676$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Analiz sonuçlarından anlaşılacağı üzere öğretmenlikteki kıdemın sendikal örgütlenme nedenleri ölçeği, sendikal tutum ölçeği ve bu ölçeklerin alt boyutları açısından hiçbir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sendikalara Üyelik Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum düzeyleri ile sendikalara üyelik durumuna ilişkin olarak t-Testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılık olduğu görülen gruplar arasındaki etkiyi için ise eta-kare (η^2) etki değeri hesaplanmıştır

Tablo 13:Sendika Üyeligi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	Üye	243	2.97	.85	332	2.679	.008
	Üye Değil	89	2.68	.93			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	Üye	243	3.54	1.11	332	4.595	.000
	Üye Değil	89	2.89	1.15			
Duygusal Etki Boyutu	Üye	243	2.62	.94	332	1.222	.223
	Üye Değil	89	2.48	.84			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	Üye	243	2.94	1.05	332	1.446	.149
	Üye Değil	89	2.75	1.13			
Sendikal Tutum	Üye	243	3.63	.66	332	4.398	.000
	Üye Değil	89	3.27	.64			
Kişisel Katkı Boyutu	Üye	243	2.73	.91	332	4.371	.000
	Üye Değil	89	2.25	.80			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	Üye	243	2.68	.85	332	2.089	.037
	Üye Değil	89	2.45	.92			
Sendikal İlgili Boyutu	Üye	243	3.79	.93	332	3.817	.000
	Üye Değil	89	3.36	.86			

$p>.05$

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nden aldıkları puanlar sendikalara üyelik durumuna göre sendika üyesi olanlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(332) = 2.679$; $p=.008<.05$). ($\eta^2=.02$ orta etki büyüklüğü). Aynı şekilde öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlarının da sendikalara üyelik durumuna göre sendika üyesi olanlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(332) = 4.398$; $p=.000<.05$). ($\eta^2=.05$, orta etki büyüklüğü). Yani sendika üyesi olan öğretmenlerin sendikal örgütlenme isteği de sendikalara yönelik genel tutumları da üye olmayanlardan daha olumludur.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Maddi ve Sosyal İstekler alt boyutu için ($t(332)=4.595$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.06$ orta etki büyüklüğü), Duygusal Etki alt boyutu için ($t(332)=1.222$; $p=.223>.05$), Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutu için ($t(332)=1.446$; $p=.149>.05$) olduğu için sendikalara üyelik durumuna göre Maddi ve Sosyal İstekler Boyutunda sendikalara üye olanlar lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Duygusal Etki ve Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutları için $p>.05$ olduğu için sendikalara üyelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bunun anlamı; sendika üyesi olan öğretmenlerin sendikalardan maddi ve sosyal isteklere yönelik ihtiyaçlara cevap verilmesi dolayısıyla daha olumlu düşüncelere sahip oldukları, kişisel-mesleki gelişim ve maddi-sosyal istekler boyutları ile alakalı olarak da sendika üyesi olmanın ya da olmamanın ayırt ediciliğinin olmadığıdır.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Kişisel Katkı alt boyutu için ($t(332)=4.371$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.05$, orta etki büyüklüğü), Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutu için ($t(332)=2.089$; $p=.037<.05$), ($\eta^2=.01$, küçük etki büyüklüğü), Sendikal İlgî alt boyutu için ($t(332)=3.817$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.04$, orta etki büyüklüğü) olduğu için Sendikal Tutum Ölçeğinin tüm alt boyutlarında sendikalara üyelik durumu değişkenine göre sendikalara üye olanlar lehine anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Yani; sendikalara üye öğretmenlerin kişisel katkı, kişisel-mesleki çıkar ve sendikal ilgi boyutlarında üye olmayan öğretmenlerden farklı şekilde kayda değer düzeyde tatmin oldukları, olumlu tutum taşıdıkları görülür.

Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeyleri ile okuldaki öğretmen sayısına ilişkin tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 14:Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Grup	Okuldaki Öğretmen Sayısı	n	\bar{X}	ss	ANOVA		Anlamlı Fark
						F	p	
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	(1)	1-21	106	3.03	.71	2.098	.124	-
	(2)	22-50	129	2.85	1.00			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.89	.87			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	(1)	1-21	106	3.58	1.03	2.669	.071	-
	(2)	22-50	129	3.27	1.27			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.25	1.12			
Duygusal Etki Boyutu	(1)	1-21	106	2.63	.87	.647	.524	-
	(2)	22-50	129	2.60	.98			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.49	.90			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	(1)	1-21	106	3.08	.91	2.371	.095	-
	(2)	22-50	129	2.81	1.18			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.80	1.06			
Sendikal Tutum	(1)	1-21	106	3.67	.52	4.819	.009	1ile2* arasında
	(2)	22-50	129	3.40	.76			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.55	.67			
Kişisel Katkı Boyutu	(1)	1-21	106	2.76	.72	2.388	.093	-
	(2)	22-50	129	2.50	1.03			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.58	.90			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	(1)	1-21	106	2.79	.73	3.276	.039	1ile2* arasında
	(2)	22-50	129	2.50	.99			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.58	.84			
Sendikal İlgî Boyutu	(1)	1-21	106	3.78	.83	5.243	.006	1ile2* 2ile3* arasında
	(2)	22-50	129	3.47	1.00			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.83	.89			

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre $F(2,329)=2.098$, $p >.05$ olduğu; Sendikal Tutum Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre ise, $F(2,329)=4.819$ $p<.05$ olduğu için gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre $F(2,329)=2.098$, $p >.05$ olduğu için anlamlı farklılık yoktur. Sendikal Tutum Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre $F(2,329)=4.819$ $p<.05$ olduğu için gruplar arasında anlamlı farklılık vardır.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Maddi ve Sosyal İstekler boyutunda $F(2,329)=2.669$, $p>.05$, Duygusal Etki boyutunda $F(2,329)=.647$, $p>.05$ ve Kişisel-Mesleki Gelişim boyutunda $F(2,329)=2.371$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Yani sendikal örgütlenme nedenleri ve alt boyutlarının öğretmenler üzerinde okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Sendikal Tutum alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Kişisel Katkı boyutunda $F(2,329)=2.388$, $p>.05$, Kişisel-Mesleki Çıkar boyutunda $F(2,329)=3.276$, $p<.05$ ve Sendikal İlgi boyutunda $F(2,329)=5.243$ $p<.05$ olduğu için kişisel katkı boyutunda gruplar arasında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Kişisel-Mesleki Çıkar ve Sendikal İlgi alt boyutlarında $p<.05$ olduğu için anlamlı farklılık vardır. Yani; öğretmenler üzerinde sendikal tutum ölçeği ve kişisel-mesleki çıkar ve sendikal ilgi alt boyutlarının okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Farklılıkların hangi grup lehine olduğunu tespit etmek için ise Post-Hoc testlerinden yararlanılır. Varyanslar homojen dağıldığında ($p>.05$) Tukey Testi, homojen dağılmadığında Dunnett C Testi tercih edilebilir.

Sendikal Tutum Ölçeğine ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve altı sayıda olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Dunnett C testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az olan grup lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutuna ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve altı sayıda olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Dunnett C Testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az olan grup lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bunun anlamı öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda olan okulda çalışan öğretmenlerin sendikalardan kişisel-mesleki çıkar kazanımlarından daha etkin faydalandıklarını düşünceleridir.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Sendikal İlgi Boyutuna ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda öğretmenli okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Tukey testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda öğretmenli grup lehine, öğretmen sayısı 22-50 olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 51 ve üzeri sayıda olan okullarda çalışanlar arasındaki Tukey testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 51 ve daha fazla öğretmenli grup lehine anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre, 21 ve daha az sayıda öğretmen personeli olan okulda çalışan öğretmenlerin, 22-50 öğretmen personeli olan okullarda çalışan öğretmenlere göre; 51 ve daha fazla öğretmen personeli olan okullarda çalışan öğretmenlerin de 22-50 arası öğretmen personeli olan okullarda çalışan meslektaşlarına göre sendikal ilgilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları incelendiğinde öğretmenlerin sendikal örgütlülük ile ilgili düşüncelerinden en yaygın olanının “sendikalar öğretmen haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar” ($f=34$) görüşü olduğu görülmüştür. “Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar” ($f=21$) düşüncesiyle de ikinci en yaygın görüş olarak karşılaşılmaktadır.

Sendikalara üye olma nedenleri sorulduğunda ise en yaygın olarak “sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum” ($f=32$) ve “Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.” ($f=15$) görüşleriyle karşılaşılmaktadır. Uyumlu (2009) yaptığı araştırmada öğretim elemanlarının sendikal örgütlenme nedenlerini araştırmış ve araştırma bulgularının üye buldukları sendikalara göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Eğitim-Bir Sen üyelerinin üye olma sebeplerinin yaygın bir şekilde “demokrasi ve insan hakları” kavramlarıyla, Türk Eğitim Sen üyelerinin yaygın bir şekilde “milli menfaatler ve ülkenin birliği ve bütünlüğü” ifadeleriyle ve Eğitim Sen üyelerinin yaygın bir şekilde “eşitlik, özgürlük, laiklik ve

demokrasi” kavramlarıyla açıklamayı tercih ettikleri görülmüştür. Aksoy (2013) ise liselerde görev yapan öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasında “Hakların savunulması için örgütlenmelidir.”, “Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenmelidir.”, “Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenmelidir.” bulgularına ulaştığı görülmektedir.

Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlere sendikalara üye olmama sebepleri sorulduğunda karşılaşılan en yaygın görüşlerin “Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.” (f=6) ve “Sendikalar menfaat gözettikleri için üye olmuyorum.” (f=5) oldukları görülmektedir. Gökçe (2009); ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikalara neden üye olmak istemediklerini araştırmış ve en yaygın üye olmama gerekçelerinin “sendikaların kendi amaçları dışında çalışması”, “sendikaların siyasi partilerin görüşlerinin savunucuları olmaları”, “çalışma faaliyetlerinde samimi olmamaları”, “çeşitli çıkar ve baskı gruplarının eline geçmeleri”, “üye yaptıktan sonra öğretmenleri bir daha arayıp sormamaları” olduklarını ifade etmiştir. Demir (2013) de benzer şekilde araştırmasında sendikalara üye olmama gerekçelerinin yaygın olarak “Sendikaların daha çok siyasal nitelikli ve ideolojik faaliyetlerde bulunması sendikalara üye olmamı engeller.” düşüncesi etrafında toplandığını ifade etmektedir.

Araştırmada öğretmenlere sendikal örgütlenmenin nasıl olmasına ilişkin görüşleri sorulduğunda karşılaşılan en yaygın görüşlerin “Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.” (f=41), “Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı.” (f=25), “Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı” (f=15) ve “Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı” (f=15) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Aksoy (2013) liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikalardan beklentilerini araştırdığında en yaygın görüşlerin “Öğretmen sendikaları her konuda şeffaf olmalıdır”, “öğretmen sendikaları, üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır” ve “Öğretmen sendikaları sadece kendi üyelerinin değil tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmelidir” olduklarını ifade etmiştir. Uyumlu (2009) ise araştırmasında öğretmen sendikalarının politik duruşlarının örgütlenme önünde bir engel olarak algılandığını, sendikaların emek ve hak mücadelelerinin siyaset alanına da müdahale edilmesi zorunluluğuyla başarılı olabileceğini, bu durumun da üyelerine ve kamuoyuna iyi açıklamasının gerekliliğine vurgu yaparak farklı bir görüş sunduğu görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin sendikal örgütlenmelerinde doğru bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yaygın görüşlerin “Öğretmenlerin haklarının korunması.” (f=31) ve “Birlikte hareket etme düşüncesi.” (f=14) olduğu görülmüştür. Gökçe (2009) ise ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerinin sendikalara üye olmama sebeplerini incelediği araştırmasında yanlış olduğu şeklinde algılanan bazı uygulama ve anlayışlar bulunduğu sonucuna varmıştır. Bu uygulama ve anlayışların “sendikaların siyasi partilerin görüşlerinin savunucuları olmaları”, “sendikaların kendi amaçları dışında çalışması”, “çeşitli çıkar ve baskı gruplarının eline geçmeleri”, “çalışma faaliyetlerinde samimi olmamaları”, , “üye yaptıktan sonra öğretmenleri bir daha arayıp sormamaları” şeklinde ifade etmiştir. Bu bulguların da araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere yönelik ilgi düzeylerinin (1-10 aralığında) en fazla 8,25 ortalama ile Eğitim-Sen’e mensup öğretmenlerde, ikinci sırada 6,20 ortalama ile Eğitim Bir-Sen’e mensup öğretmenlerde, üçüncü sırada 5,37 ortalama ile Türk Eğitim-Sen’e mensup öğretmenlerde ve dördüncü sırada da 3,10 ortalama ile sendika üyesi olmayan öğretmenlerin olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin sendikalara yönelik ilgi düzeyinin düşük olmasında etkili olan etmenlerden en yaygın olarak karşılaşılanlarının “Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması” (f=22), “Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor

olmam" (f=6), "Sendikaların siyasallaşması" (f=5), "Sendikalar hakkında yeterince bilgi olmaması" (f=4) ve "İlgilenecek zamanım olmaması" (f=4) görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin sendikal etkinliklerinin kendilerinde oluşturduğu psikolojik etkilerini ifade ettikleri görüşlerinden en yaygın olanının açık ara fark ile "Güven" (f=30) olduğu görülmektedir. "Huzur" (f=9), "Huzursuzluk" (f=9) ve "Hiçbir psikolojik etkisi yok." (f=4) görüşleri de öğretmenlerin kendilerinde oluşturduğunu düşündükleri psikolojik etkiler olarak ifade ettikleri görüşlerdir.

Öğretmenlerin sendikal etkinliklerinin kendilerinde oluşturduğu sosyal etkilerini ifade ettikleri görüşlerinden en yaygın olan duyguların "aidiyet" (f=23), "Toplumsal birliktelik" (f=15), "Toplumsal saygınlık" (f=4) ve "Hiçbir etkisi yok" (f=4) şeklinde ifade edildikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin sendikal etkinliklerinin kendilerinde oluşturduğu mesleki etkilerini ifade ettikleri görüşlerinden en yaygın olan düşüncelerin; "Hiçbir etkisi yok" (f=18), "Mesleki gelişmelerin takibi" (f=12), "Mevzuat danışmanlığı" (f=9) ve "Mesleki motivasyon sağlaması" (f=5) şeklinde olduğu da araştırma bulguları arasındadır.

Aksoy (2013) da; lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenme hakkında ne düşündüklerini araştırdığı çalışmasında "öğretmenlik mesleğine toplum nezdinde değer verilmesi, yardıma ihtiyaç duyan öğretmenlere yardım edilmesi ve öğretmenlerin özgüvenlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar bulunması" görüşlerinin öğretmenler üzerindeki sosyal ve mesleki etkileri olarak ifade edildiği görülmektedir. Bu bulguların da araştırmada elde edilen sendikal örgütlenmelerin öğretmenler üzerindeki "aidiyet", "toplumsal saygınlık" ve "toplumsal birliktelik" sosyal etkileri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın nicel bulgularında ise öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nden elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Benzer şekilde Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nin alt boyutları olan Maddi ve Sosyal İstekler, Duygusal Etki ve Kişisel-Mesleki Gelişim boyutlarının da cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Alanyazında cinsiyet değişkeni bakımından sendika üyeliği isteğinin farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan çeşitli çalışmalarda da benzer şekilde erkek ve kadınlar arasında anlamlı farklılık görülmediği ifade edilmiştir. (Seçer, 2009).

Öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından Sendikal Tutum Ölçeği'nden aldıkları puan düzeyleri incelendiğinde anlamlı farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel Katkı ve Sendikal İlgilenecek Zamanım alt boyutlarının da cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Kişisel-Mesleki Çıkar alt boyutunun cinsiyet değişkeni bakımından kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Bunun anlamı kadın öğretmenlerin sendikaların kişisel ve mesleki çıkarlarına yönelik erkek öğretmenlerden daha olumlu tutum sahibi olduklarıdır. Seçer (2009) cinsiyet ayrımcılığı ile kadınların sendikalara yönelik tutumlarının sendikalara üye olma isteği üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma yapmış ve erkeklere kıyasla kadınların sendikalara yönelik daha olumlu tutum içerisinde oldukları tespitine ulaşmıştır. Gökçe (2009) ise sendikalara üye olmama nedenlerine ilişkin öğretmenlerle yaptığı araştırmasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespitinde bulunmuştur.

Mesleki kıdem değişkeni bakımından öğretmenlerin Sendikal Tutum, Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve bu ölçeklerin alt boyutları incelediğinde 1-6 yıllık mesleki deneyime sahip öğretmenler, 7-15 yıllık mesleki deneyime sahip öğretmenler ve 16 yıl ve daha fazla mesleki deneyime sahip öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun anlamı; öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeninin sendikal tutum ve sendikal örgütlenme nedenleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığıdır. Gökçe (2009) araştırmasında ilköğretimde görev yapmakta olan öğretmenlerin sendikalara üye olmama sebeplerini incelediği araştırmada mesleki kıdem bakımından 20-24 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin 10-14 yıl ve 15-19 yıl mesleki

kıdeme sahip olan öğretmenlere kıyasla sendikalara üye olmamalarının daha fazla gerekçesinin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın nicel analizlerinden bir diğeri de öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeylerinin sendika üyelik durumu değişkeni bakımından incelenmesidir. Elde edilen bulgularda sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum ölçeklerinden alınan puanların sendikalara üyelik durumu değişkeni bakımından anlamlı farklılık göstermiştir. Farklılık sendika üyesi öğretmenler lehinedir. Yani sendika üyesi öğretmenler sendikalara karşı daha olumlu tutum içerisinde ve üye olmak için daha fazla nedene sahiptirler. Altuğ (2014) da örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalara yönelik görüşleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında benzer şekilde sendika üyesi öğretmenlerin sendika üyesi olmayan öğretmenlerden daha yüksek sendika görüşleri puanları aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Okuldaki öğretmen sayısı değişkeni bakımından incelenen sendikal örgütlenme nedenleri öğretmen sayısına göre 1-21, 22-50, 51 ve üzeri öğretmene sahip okullarda çalışan öğretmenler bakımından anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Sendikal tutum ölçeğinden elde edilen puanların 1-21 ile 22-50 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışan öğretmenler arasında kişisel katkı alt boyutu dışında diğer alt boyutlar ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar; sendikal tutum ölçeği için 1-21 ile 22-50 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışan öğretmenler arasında 1-21 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışanlar lehine, kişisel ve mesleki çıkar alt boyutundan elde edilen puanlar 1-21 ile 22-50 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışan öğretmenler arasında 1-21 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışanlar lehine, sendikal ilgi alt boyutu için ise 1-21 ile 22-50 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışan öğretmenler arasında 1-21 öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışanlar lehine ve 22-50 ile 51 ve daha fazla öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışan öğretmenler arasında 51 ve daha fazla öğretmenin görev yaptığı okullarda çalışanlar lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Kaynakça

Aksoy, M. (2013). *Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Altuğ, G. (2014). *Okullarda örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Bal, M. (2007). *Türkiye'nin AB üyelik sürecinde sendikaların izledikleri politikalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Creswell, J.W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (Ed. S. B. Demir ve diğerleri). Ankara: Eğiten Kitap.

Çınar, G. (2008). *İlköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Çokluk, O., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Demir, F. (2013). *Öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkileri ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Demir, Ş. (2009). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin sendikal bağlılıklarının demografik özelliklerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., Çinko, M. (2013). *Sosyal bilimlerde Spss'le veri analizi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Gezer, G. (2011). D.İ.S.K. Örneğinde Türkiye'de sendika ve siyaset ilişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Girgin, A. İ. (2011). *Sendika kurma hakkı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Mahiroğulları, A. (2013). *Dünya'da ve Türkiye'de sendikacılık*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Öz, Ü. (2010). *Bir siyasal katılma aracı olarak memur sendikaları: Isparta örnek olayı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Seçer, B. (2009). Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4, 27-60.
- Tokol, A. (1994). *Türkiye'de Sendikal Hareket*. Bursa: Ezgi.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük. (2015). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.555cba4a0f2e44.85078380. Erişim Tarihi: 20.05.2015
- Uyumlu, H. O. (2009). Üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri: Ankara Üniversitesi örneği. *Eğitim Bilim Toplum*, 7 (28), 36-58.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The union is an organization model created by employees to protect and improve the legal, economic and social rights of the employee (Öz, 2010). The biggest share in the birth of the union organization process is thought to have been the Industrial Revolution (Mahiroğulları, 2013). It is stated that this situation became effective in the emergence of the trade-unions and the stimulus for such organizations in England and also in many parts of Europe and America relevant. As rapidly developing and changing working conditions with the Industrial Revolution and the decrease in the need for human power due to the effect of mechanization caused employers to follow harsher and cruel treatment and policies on employees. Consequently, this paved the way for employees to act together against employers. (Çınar, 2008). Organizations considered as union organizations have been emerged as professional organizations and unions since the middle of the 19th century (Gezer, 2011).

The pioneering trade union organizations of the workers' in Turkey was seen in the last quarter of the 19th century. Employees found the opportunity to be organized more comfortably in the environment of freedom that was created with the declaration of the II. Constitutional Monarchy. The first teacher organizations was founded in 1908. The organizational efforts of the employees continued in the first years of the Turkish Republic. It is also observed that various practices encountered at different times to prevent trade union from being organized. However the trade-union organizations in their current form is seen to be mainly realized with the 1995 constitutional amendment (Girgin, 2011).

Method:

The research model was designed according to the exploratory sequential mixed design, a mixed research type, in which data was collected through the qualitative and quantitative techniques together. Through the qualitative data, two different scales (the scale of teachers' attitudes towards the professional unions / the scale of teachers' organizational membership to

professional unions) were developed. The quantitative study group consists of 332 teachers determined by cluster sampling method while the qualitative study group, of 80 teachers determined by the maximum diversity sampling method. Qualitative data were obtained through a semi-structured interview form. Care was taken that the questions in the qualitative interview form supported each other with the items in the quantitative part of the study. In this way, depth-focused data collection strategy was used. The quantitative data were collected with the "The quantitative data were collected with the " the scale of teachers' attitudes towards the professional unions " and "the scale of teachers' organizational membership to professional unions" designed by the researcher. The reliability level for "the scale of teachers' organizational membership to professional unions" was .888. One of the stages of scale development is confirmatory factor analysis. Maximum likelihood technique was used in confirmatory factor analysis. The reliability level for "the scale of teachers' attitudes towards the professional unions" was calculated as .735. The data in qualitative dimension were analyzed by content analysis and descriptive analysis method. Descriptive statistical methods were used while analyzing the quantitative research data. Data entry, item-test statistics and exploratory factor analysis were analyzed using SPSS 17.0 package program, and Confirmatory Factor Analysis was analyzed using Lisrel 8.7 package program. The lowest and highest scores, arithmetic means and standard deviations for the scales were calculated. Homogeneity of variance and Sample K-S tests were performed in order to test the homogeneity of the data. Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests were used to test whether the data showed normal distribution. In addition to the normal distribution tests, skewness (distortion) and kurtosis (kurtosis) values were also calculated. The t Test was used to determine whether there is a significant difference between groups according to gender (Female-Male) and union membership variables (member-non-member). One-way ANOVA statistics were used according to professional seniority variable (1-6 years, 7-15 years, 16 years and more) and the number of teachers in your school (21 and below, 22-50, 51 and more).

Results:

The quantitative results of the study revealed that female teachers' attitudes towards the personal and professional interests dimension of the unions were more positive compared to male teachers, in addition, there was a significant difference in favor of member teachers comparison to the teachers who are not union members regarding the reasons for being member in a union organization, material and social demands sub-dimension. Additionally, the study reveal that the teachers working in schools with 21 or less teacher staff have higher union interests than their colleagues working in schools with 22-50 teacher staff; likewise, the teachers working in schools with 51 or more teacher staff have higher union interests than their colleagues working in schools with 22-50 teacher staff.

The qualitative results of the study indicate that the teachers become members of professional unions in order to defend their rights in a better and organized way, nonetheless, professional unions do not respond to those expectations since the union-politics relationship is more than it should be, furthermore, the unions also encourage nepotism. However, we also concluded that many teachers are also become the members of unions in order to follow the legislation in an easy way.

Discussion and Conclusion:

When related studies were examined in the literature, we observed that our findings substantially consistent with both the qualitative and quantitative findings of the previous studies. The qualitative findings of this study have substantial similarities particularly in the context of reasons for teachers' being member / not being a member of professional teachers' unions, and attitudes towards unions and union interests. Likewise, our quantitative findings revealed to have substantial similarities with the previous studies findings in terms of gender and professional seniority variables.